

Праз прызму чалавечых узаемаадносін

Віктар Пятровіч Супрунчук нарадзіўся ў в. Сялец 6 снежня 1949 года. Працаўай грузчыкам на Нова-Бярозаўскім вапнавым заводзе, вучыўся ў Белаазёрскім вучылішчы электратэхнікі (1967-1968). Пасля службы ў войску працаўай электрыкам, мантажнікам, зваршчыкам (1970-1971 гг.). У час вучобы на факультэце журналістыкі БДУ працаўай літсупрацоўнікам шматыражнай газеты "Савецкі настаўнік", дзяжурным электрыкам у Мінскім медінстытуце, у шматыражнай газете "Электрон". У 1977-1981 гг. — спецкарам "Сельскай газеты", рэдактарам літаратурна-драматичнай рэдакцыі Беларускага тэлебачання (1981-1983), загадчыкам аддзела нарыса (1983-1986) і старшим рэдактарам

Мы сустрэліся ў Мінску, у вакзальным кафэ, і вось якая гутарка ў нас атрымалася.

— Віктар Пятровіч, Вы з'яўляецеся адным з найбольш яскравых беларускіх пісьменнікаў, аўтарам шэрагу раманаў, аповесцяў, апавяданняў. Адкуль пачынаўся Ваш шлях у вялікую літаратуру? Якую ролю адыграла ў Вашым чалавечым і паэтычным станаўленні родная вёска Сялец?

Яны. Таму так і атрымалася. Потым мяне абралі намеснікам старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў (пры чатырох альтэрнатыўных кандыдатах), і я працаўай восем гадоў — два тэрміны. За гэты час мне пашчасціла сустракацца з многімі вядомымі пісьменнікамі розных рэспублік былога Савецкага Саюза. Я працаўай некалі на тэлебачанні ў літаратурнай рэдакцыі і аўтадзіў усю краіну, пазнаёміўся з Вікта-

аддзела прозы (1986-1990) часопіса "Полымя". З 1990 г. — намеснік старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Літаратурнай дзейнасцю займаецца з 1970 г. Першыя абрэзкі і аповесці "Дождж", "Помнік" і "Хлеб" надрукаваў у 1977 годзе ў "Сельскай газеце". У часопісах "Полымя" і "Маладосць" надрукаваў аповесці "Трэці сын" (1983) і "Сяргей Сяргеевіч" (1985), якія былі адзначаны першымі рэдакцыйнымі прэміямі года.

В. Супрунчук — аўтар празаічных зборнікаў "Страсці" (1983), "Недзе баліць ля сэру" (1986), "З плоці і крыві", "Ратуйце нашы душы" (2007), "Матчын век, або Дарога да храма" (2011) і іншыя.

агромністое поле, дзе кожна-му халае месца.

— Віктар Пятровіч, галоўныя тэмы Вашай творчасці — гісторычнае мінулае, чалавечыя ўзаемаадносіны, каханне. Героі Вашых твораў — знаёмыя, родныя людзі, аднавяскоўцы, калегі. А што хвалюе пісьменніка Віктора Супрунчука сёння? Што Вы імкніцеся сказаць чытчу, чым зацікавіць, зaintрыгаваць яго?

што ўсе цудоўныя дзеци, выдатныя ўнукі. Царква была яе паратункам ад болю, ад праблем.

Таксама ў кнігу ўключаны невязлічная аповесць "Мікалай Барада і конь Галубок" (яна была надрукавана ў часопісе "Полымя" і атрымала вельмі добры водгук, а зараз выходзіць у часопісе "Нёман" на рускай мове) і апавяданне пра чалавечы лёс "Барабаншчыка не ўсе слухаюць". Рэча 90-х гадоў да гэтага часу дае аб себе напамінак, таму што страшная калясніца прыйшла тады па чалавечых лёсах. І не ўсе аказаліся здольнымі вытрымачы гэтую выпрабаванню.

Я працаўай больш за дзесяць гадоў у банку, узначальваў яго перыядычныя выданні. І вось зараз пішу раман пра банк. Гэта ўстанова дзейнічае сярод людзей, сярод прадпрыемстваў. І яе ўплыў на грамадства, на чалавека незвычайна магутны. Мы самі адчулы гэта. Але ж там, у першую чаргу, працујуць людзі. Я паказаю ў кнізе не як ідуць фінансавыя патокі, як рэгулююць уклады ці дзейнічае сістэма крэдытавання, — найперш я імкнуся паказаць узаемаадносіны людзей у працэсе дзейніння банкаўскай сістэмы, як яны працујуць у гэтым карпаратыве. Да гэтага часу я не сустракаў у сусветнай літаратуре твораў пра банкі, акрамя рамана Артура Хэйлі "Менялы". І я таксама хачу зрабіць цікавы і прайздзіў твор пра людзей у гэтай сістэме менавіта "на нашай глебе", паказаць, як эканоміка ўпłyвае на лёсы.

— Віктар Пятровіч, як Вы ацэньваце стан сучаснай беларускай літаратуры? Ці Вы бачыце ў ёй магутны паток талентаў або сучасная літаратура нагадвае бруенне асобых, не вельмі моцных ручаяў? Якія найбольш значныя, яскравыя імёны айчыннай літаратуры маглі бы Вы нагадаць?

— Я не могу дахладна сказаць, што я ведаю поўны стан сучас-

далі і цанілі родную культуру. У часы Савецкай улады было бюро пралаганды пры Саюзе пісьменнікаў. Пісьменнікі пастаянна выязжалі ў калгасы, на прадпрыемствы, выступалі перад калектывамі. Чытали свае вершы, апавяданні. Людзі самі цягнуліся да культуры, да творчасці. Чалавек працуе, не бачыць нічога, акрамя станка або гною на ферме, і раптам у куток чырвоны, як іх называлі, прыходзяць пісьменнікі, чытаюць вершы пра каханне, пра прыроду, нешта расказваюць блізкае і роднае. І душа працаўніка пачынае квітнеть, ажывае і радуюцца.

Само гэта не прыходзіць. Сёння маля хто чытае сапраўдную літаратуру, перасталі чытаць класіку, у тым ліку і рускую выдатную класіку. Не кажучы пра беларускую. Хто чытае зараз Чехава ці Талстога альбо Коласа ці Купалу? Чытаюць дэтэктывы. Кнігі, якія стаяць у книжных лаўках і якія купляюць часцей за юбё, пасля прачытання не шкада выкінуць, таму што ты прачытаў яе і не памятаеш, пра што яна.

У Івана Буніна ёсць апавяданне "Сонечны удар" з вельмі простым сюжэтам. Едуць на парадкодзе жанчына і малады хлопец, паручнік. Каханне з першага погляду. Я прачытаў яго яшчэ ў юнацтві гады і да гэтага часу памятаю. Уражанне неверагоднае! А неяк я ў адным з інтэрв'ю Міхілы Міхалкова знайшоў выраз, дзе ён гаворыць, што таксама ўзрушаны гэтым апавяданнем і збираеца здымка па ім кіно. Чытаючы сапраўдныя кнігі, ты паглыбліваешься ў сюжэт, адчуваеш шасце, сам становішся святлышчым, табе хочацца нечага чысціга, добра.

— Віктар Пятровіч, сёння Вы адышлі ад усіх спраў і займаецеся толькі літаратурнай дзейнасцю. Як вы адчуваце сябе ў гэтай якасці?

— Я адчуваю сябе праста выдатна. Я займаўся толькі мастацтвам. Словы, якія, бывае, часам

— Першае апавяданне я напісаў калісці ў школе. Яно, як і байка, якую я таксама напісаў, было надрукавана ў Бярозаўскай раённай газете. Пасля я і вершы пісаў. Таму што цяга выказаць сваю любоў да Радзімы, да прыроды, да жыцця выліваецца ў пазію, у вершаваныя радкі. Але пасля я пачаў пісаць прозу. Паступова пісаў апавяданні розных жанраў, і натуральна, што на мяне вельмі моцна ўздзейнічала проза Талстога, Джэка Лондана, Васіля Быкава, Івана Мележа. Першая кніга "Страсці", у якой апавяданні і аповесць "Трэці сын", з'явілася ў мяне даволі позна — у 83-м годзе, хаця была напісана за пяць-сем гадоў да гэтага, але ў выдавецтве "Чакала свайго часу". Такая была сістэма, якая і зараз, на жаль, існуе. Прыйшлося выкарыстоўваць розныя метады, таму што жадаючых надрукавацца заўсёды многа, а чакаць мадалым пісьменнікам вельмі цяжка. Кніжка атрымала вельмі неблагі водгук чытачоў. Аповесць была перад гэтым надрукавана ў часопісе "Полымя" і атрымала першую прэмію часопіса як найлепшая аповесць года, пасля чаго мяне запрасілі на працу ў гэты часопіс. Гэта быў самы вядомы і вядучы часопіс у Беларусі.

У 91-м годзе выйшла мая даволі аб'ёмная кніжка, якая называецца "З плоці і крыўі", тиражом 25 тысяч экзэмпляраў, і за год яна разышлася (была прададзена праз установу "Белкніга") поўнасцю. Але перавыдання не было таму, што хутка наяростная сітуацыя пачала складвацца ў выдавецтвах "Мастацкая літаратура" і "Юнацтва". Тады ў кіраўніцтве гэтых выдавецтваў пракаравалі людзі, якія лічылі, што найлепшыя пісьменнікі — гэта

рам Астаф'евым, Іванам Стаднююком, Данілам Граніным, Міхailам Дудзінам, Серо Ханзадзянам і іншымі.

— Творчасць пісьменніка заўсёды непадзельная з яго біяграфіяй. Які з яе фактавай найбольш паспрыяў Вашаму прафесійнаму выбару, як і дзе Вы збралі ўласны літаратурны багаж?

— Ведаце, літаратурны багаж — гэта жыццёвы волыт. Я вырас у вёсцы, кожныя канікулы касіў сена па балотах, выносіў яго, пракараваў у калгасе і гэтак далей. Потым скончыў вучылішча электратехнікі, пракараваў мантажнікам, служыў у арміі. Усё гэта, нейкія назіранні (я заўсёды імкнуўся сачыць за речайснасцю) і паспрыялі майму пісьменніцкаму становленню. Нездарма мая дыпломнай работай на факультэце журналістыкі называлася "Детали і подробности в очерке и рассказе". Яшчэ Чхахаў, майстар апавядання, казаў, што без уліку дэталяў і падрабязнасцяў не існуе апавядання.

І потым, калі я пракараваў карэспандэнтам «Сельскай газеты» (зарац «Беларуская ніва»), я абехаваў практична ўсе раёны Беларусі, сустракаўся з цікавымі людзьмі, з першымі сакратарамі абкамаў партыі, якія практична ўсе былі неардынарнымі людзьмі, са старшынямі праслаўленых калгасаў. І наогул, самыя розныя сустэрны з простымі пракаунікамі, з пісьменнікамі далі вельмі многа, як і сама пісьменніцкае асяроддзе, таму што калі ў ім існуш, хочацца пісаць. Узнікае стымул для творчасці, "белая зайдрасць". Маўляў, я могу не горш, чым ты. Ты напісаў добры раман, аповесць, а я здольны напісаць яшчэ лепш. Таму што творчасць

— Я скажу так: я напісаў ужо цыкл апавяданняў пра адносіны жанчын і мужчын, пра каханне, якое заўжды кіруе светам. Гэта, так бы мовіць, класіка. Праз прызму адносін ламіж жанчынамі і мужчынамі можна паказаць любыя праблемы ў краіне, творчасці, сацыяльныя адносіны ў грамадстве.

У апошні час усе мае апавяданні друкуе рэспубліканская газета «Звязда». У нас існуе нібыта дамова, згодна з якой кожны месяц я даю ім адно апавяданне. У мінульым годзе было надрукавана ў «Звяздзе» вялікае апавяданне "Валя", якому рэдакцыя прысудзіла першую прэмію. Гэты вобраз я фактычна "спісаў" з жанчыны, якая зараз жыве ў Сяльцы. Не буду ўдавацца ў падрабязнасці, але скажу, што я ўбачыў у ёй, часта зневажаемай, чашыцца прозы. У пазії шмат таленавітых людзей. Траба ўспомніць нашых землякоў: вельмі таленавітага паэта Алея Разанава, Раису Баравікову. Але зараз плынь пісьменніцкай настолькі расплылася, столькі з'явілася людзей, якія называюць сябе пісьменнікамі, у якіх раней не было магчымасці надрукаваць кнігі. У гэтым вялікім патоку нешта з'яўляецца і змястоўнае, вожае. Калі цягч магутная рака, плыне рознае смеце, але сярод яго ёсьць і вялікія рыбіны.

— Што, на Вашу думку, павінна аddyцца, здарыцца ў нашым грамадстве, каб людзі зваруліся да нацыянальнай культуры, літаратуры?

— Улічваючы менталітэт беларусаў, сама ўлада павінна павярнуцца да беларускай культуры. Як было ў пачатку дзесяцілетых ці ў трыццатых гадах, калі кіраўнікі раёнаў, старшыні калгасаў размаўлялі па-беларуску, ве-

цяжка знайсці, каб нейкі вобраз стварыць, лъюцца лёгка. У мяне выйшла чарговая кнішка. Хутка гэта ж кнішка пад назім "Дарога да храма" выйдзе на рускай мове. Знайшоўся добры чалавек, які гатоў спансіраваць зборнік апавяданняў пра каханне, пра жаночыя лёсі.

Адно з апавяданняў — "Вясковае каханне" было надрукавана ў "Звяздзе" — рэзананс ашаламляльны! У кожнай вёсцы, у кожнай хаце можна знайсці неверагодныя сюжэты, характеристы. Кожны дзень узнікаюць новыя калізіі, узаемаадносіны. А пісьменнік павінен знайсці іх і паказаць.

Думаю, што гэта кнішка будзе вельмі цікавая. Галоўнае — узаемаадносіны людзей. Уесь свет пабудаваны на гэтым. Ад узаемаадносін залежыць, існуе мір ці вайна, дабрыня або наявецць.

— Калі ласка, некалькі слоў аб Вашай сям'і. Ці з'яўляюцца Вашы блізкія першымі чытачамі Вашых твораў?

— Безумоўна — гэта жонка і цешча, сын і дачка. Сын Мікіта — дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, выкладае сербскую мову. Дачка Паліна — спецыяліст па фінансах, але таксама вельмі любіць літаратуру, шмат чытае. Усе ў сям'і ведаюць беларускую мову. Жонка Дзіяна хаця і руская (нарадзілася на Камчатцы, у сям'і ваеннаслужачага), але свабодна размаўляе і чытае па-беларуску. Да нядніягас часу яна пракаравала ў Міністэрстве эканомікі, а цяпер таксама выйшла на пенсію.

— Ці магчыма авесці круг Вашага чытання, ці застаецца на гэта час?

— Абавяэкова. Часам я таксама чытаю дэтэктывы. Вось Агату Крысці чытаў, нядайна перачытаў "Преступление и наказание" Даставеўскага. Гэта таксама магутнейшы дэтэктыў. Чытаю самую розную літаратуру. Прычым чытаю вельмі хутка — магу за вечар прачытаць кніжку. Зараз выпісваю і чытаю часопіс "Полымя", у якім працаваў сям гадоў. Ён стаў вельмі цікавы. Там галоўны рэдактар вядомы таленавіты паэт Мікола Мятліцкі.

— Шчасце для Вас — гэта...

— Калі выходзяць кніжкі, калі іх друкуюць. І па-чалавечы, калі ў цябе спакой на душы і ты можаш лісаць, нешта ствараць. Калі няма разладу паміж душой і рэчаіснасцю. Нядайна надрукавана ў "Звяздзе" маё апавяданне "Халоднае поле". Яно псіхалагічнае, у духу Быкава, Даставеўскага. Лёс чалавека, які здрадзіў сабе і скончыў жыццё ў халодным заснежаным полі...

гія людзі мне пастаянна сцвярджаці, што яны мае сябры, але сёння я не зусім упэўнены, што гэта так на самай справе. Я нікога не хачу вылучаць. На жаль, большасць маіх сапраўдных сяброў ужо пайшлі з жыцця. Мікола Арахоўскі быў мой сябар, таленавіты мастак і драматург. У вёсцы Сялец зараз жывуць мае старыя сябры — гісторык і краязнаўец Мікола Пейган, стараста вёскі Віктар Каплярэйка. Урач Сяргей Васілеўскі. Лічу сваім сябрам сына герояні майго твора "Матчын век..." Вольгі Гаворка Мікалая, хаця ён маладзейшы за мяне.

— Калі б чалавек мог выбіраць месца, дзе нарадзіцца, якую краіну абралі б Вы?

— Зразумела, Беларусь. Справа ў тым, што некалі перад вайною мае бацькі збіраліся выехаць ва Уругвай. Беларусаў мно-га выязджаля тады ў Аргенціну, у Парагвай, таму што не было

— Некалькі слоў аб сяброўстве і сябрах. Колькі іх, хто яны?

— Некалі іх было вельмі мно-
га, калі я працаваў у Саюзе
пісьменнікаў, асабліва апошнія
чатыры гады, калі адказваў за
фінансы, размеркаванне кватэр.
І ўдзень, і ўначы ўсе былі сябры.
Я многім дапамагаў. А скончы-
лася тым, што, калі закончыўся
мой тэрмін і я не мог уладка-
вацца чатыры месяцы на працу,
большасць сяброў гаварыла, што
яны не могуць мне дапамагчы. І
мне руку працягнуў чалавек, яко-
га я ніколі не лічыў сябрам, на-
огул да яе ставіўся не зусім доб-
ра. Гэта была Таіса Бондар, га-
лоўны рэдактар часопіса "Все-
мирная література", якой я
вельмі ўдзячны. На жаль, яе ўжо
няма...

— Даўнідаўняга часу я працаваў
у "Беларусбанку" галоўным рэ-
дактарам яго першядычных вы-
данняў: газеты і часопіса. І мно-

зямлі. Гэта мог нарадзіцца ва Уруг-
ваі. Але яны перадумалі і не
паехалі. У мене нават ёсьць апа-
вяданне "У Парагвай, у цёплы
край", дзе я распавядаю амаль
такую ж гісторыю.

— Вашыя пажаданні земля-
кам.

— На Бярозаўшчыне людзі
адкрытыя, шчырыя, таленавітыя.
Свайм землякам я хацеў бы па-
жадаць шчасця, здароўя, таму што
зараэ многія хварэюць. Чарно-
быль нас не забыў. Дабрабыту і,
наогул, каб яны любілі сваю зям-
лю, сваю Радзіму, родную мову і
культуру.

— Вялікі дзякун за інтэрв'ю,
Віктар Пятровіч. Ад імя чыта-
чоў газеты "Маяк" дазвольце
пажадаць Вам таксана здаро-
ўя, шчасця, творчых пошукаў
і дасягненняў.

Маргарыта ГАРАВАЯ.
Фота аўтара.